

Інформаційно-аналітична довідка про стан довкілля в зоні АТО та на звільнених територіях за червень 2015 року

Атмосферне повітря

Систематичні спостереження за станом забруднення атмосферного повітря проводилися у червні 2015 року на території:

- Донецької області в трьох містах – Маріуполь (на 5 постах спостережень за забрудненням – далі ПСЗ), Краматорськ (4 ПСЗ), Слов'янськ (2 ПСЗ);
- Луганської області в трьох містах – Лисичанськ (2 ПСЗ), Северодонецьк (1 ПСЗ), Рубіжне (1 ПСЗ);
- Запорізької області - у місті Запоріжжя (5 ПСЗ);
- Дніпропетровської області у трьох містах – Дніпропетровськ (6 ПСЗ), Дніпродзержинськ (4 ПСЗ), Кривий Ріг (5 ПСЗ);
- Харківської області - у місті Харків (10 ПСЗ).

За даними спостережень гідрометеорологічних організацій у червні в атмосферному повітрі 11 міст 5 областей випадків високого забруднення (ВЗ) з концентрацією домішки вище 5,0 максимально разової гранично допустимої концентрації (ГДК) не зареєстровано.

Радіаційний стан

Спостереження за потужністю експозиційної дози гамма-випромінювання у червні 2015 року проводилися у Дніпропетровській області на 9 пунктах, Донецькій області – 4 пунктах, Запорізькій області – 7 пунктах, Луганській області – 4 пунктах, Харківській області – 11 пунктах.

За даними спостережень потужність експозиційної дози гамма-випромінювання знаходилась в межах природного фону. Випадків перевищення контрольного рівня 25 мкР/год у червні 2015 року не зафіксовано.

Поверхневі води

Донецька, Луганська та Харківська області

Водний режим річок у червні формувався у залежності від інтенсивності та розподілу опадів по території регіону. Протягом першої половини місяця на річках регіону продовжував утримуватися період літньої межени з повільним спадом рівнів води.

Спостереження за якісним станом поверхневих вод у Донецькій, Луганській та Харківській областях протягом червня здійснювалися відповідно до затвердженої програми державного моніторингу довкілля за виключенням трьох створів, які опинились на лінії зіткнення у результаті бойових дій у зоні АТО у Донецькій області. Це створи: р. Кальміус, 10 км, с. Волонтерівка (вище м.Маріуполь); р. Кальміус, 38 км, с. Павлопіль, нижній б'єф Павлопільського водосховища; р. Мокра Волноваха, пр. притока р. Кальміус, 1 км, гирло, с. Роздольне.

Впродовж червня для інструментально-лабораторного контролю здійснено відбір проб води у 40 створах, у тому числі:

- у басейні р. Сіверський Донець у 33 створах, з яких 3 транскордонні на кордоні Харківської та Белгородської (Росія) областей (р. Сіверський Донець, с. Огірцеве; р. Уди, с. Окоп та р. Лопань, с. Казача Лопань);
- у басейні р. Дніпро у 6 створах;
- у басейні річок Приазов'я – 1 створ.

Для визначення стану якості водних ресурсів виконано 1472 вимірювання, у тому числі за гідрохімічними показниками – 1310, радіологічними – 26, токсикологічними – 100, бактеріологічними – 26, гідробіологічними – 10.

За результатами лабораторних вимірювань у створах, що контролювались, не встановлено суттєвих змін щодо погіршення якісного стану поверхневих вод порівняно з відповідним періодом минулого року. Як зазвичай, відмічався підвищений (згідно з нормами СанПіН № 4630-88) вміст органічних сполук, що відображають показники БСК і ХСК. Через підвищену природну мінералізацію та внаслідок антропогенного навантаження на ділянках після впадіння річок Казенний Торець і Бахмут у р. Сіверський Донець та у річках Приазов'я фіксувався підвищений вміст сольових показників.

Перевищення нормативів за вмістом міді (3 ГДК), марганцю (2,6 ГДК), заліза загального (1,4 ГДК), сульфатів (1,2 ГДК), хрому шестивалентного (2 ГДК) зафіксовано у транскордонному створі р. Сіверський Донець, с. Огірцеве.

У місцях питних водозаборів стан якості поверхневих водних об'єктів був стабільний, кисневий режим задовільний, значення контрольованих гідрохімічних показників фіксувались у межах відхилень, характерних для цього періоду спостережень, вміст радіонуклідів стронцію-90 і цезію-137 був значно нижче допустимих значень (2,0 Бк/дм³). Середньомісячні значення вмісту ЛКП (бактеріологічний показник) фіксувались значно нижче граничного значення (10000) і фіксувались у діапазоні від 308 (Краснопавлівське водосховище, питний водозабір на м. Харків та Харківську область) до 1740 (р. Сіверський Донець, 469 км, водозабір ЗФС, с. Білогорівка, Луганська область). Жорсткість води у всіх створах питних водозаборів перевищувала нормативне значення (7 мг-екв/дм³) і вимірювалась у середньому у межах від 7,2 до 8,7 мг-екв/дм³, окрім створу р. Сіверський Донець, 872 км, Печенізьке водосховище, питний водозабір м. Харків, де середньомісячний результат цього показника становив 7 мг-екв/дм³.

Слід відзначити, що у червні внаслідок надзвичайної ситуації (інтенсивне забруднення водотоку) на р. Роганка в районі смт Рогань Харківського району Харківської області спеціалістами Держводагентства проводився кризовий моніторинг водного об'єкта. За результатами досліджень встановлено невідповідність нормативам СанПіН 4630-88 за вмістом кисню та перевищення за показником ХСК. За інформацією начальника Державної екологічної інспекції в Харківській області згідно з постановою Харківської міжрайоної прокуратури від 22.06.2015 № 04-25-1537-15 Держекоінспекцією з 30.06.2015 розпочато перевірку за кримінальним провадженням підприємства-водокористувача ТОВ «Екологія», яке здійснює скид зворотних вод у р. Роганка, із подальшим вжиттям заходів впливу за порушення природоохоронного законодавства.

Таблиця 1. - Дані про водні об'єкти, пункти спостережень, дати відбору проб, випадки ВЗ в Донецькій, Луганській та Харківській областях.

Водний об'єкт	Пункт	Дата відбору проб, дата виявлення випадків ВЗ	Назва хімічної речовини, по якій зафіксовані ВЗ	Кількість випадків ВЗ	Максимальна концентрація ВЗ, в кратності ГДК
Донецька область					
р. Кальміус	м. Маріуполь	22.04.2015	сполуки мангану	1	10,0
р. Кальчик	с. Кременівка	22.04.2015	-	-	-
р. Кальчик	м. Маріуполь	22.04.2015	-	-	-
Луганська область					
р. Сіверський Донець	м. Лисичанськ	06.04.2015; 14.04. 2015; 23.04. 2015	-	-	-
р. Біленька	м. Лисичанськ	06.04. 2015; 14.04. 2015; 23.04. 2015	-	-	-
Харківська область					
р. Сіверський Донець	с. Огірцеве	06.04.2015	-	-	-
р. Сіверський Донець	м. Чугуїв	08.04.2015	-	-	-
р. Сіверський Донець	м. Зміїв	07.04.2015	-	-	-
р. Сіверський Донець	м. Балаклея	07.04.2015	-	-	-
р. Сіверський Донець	м. Ізюм	07.04.2015	-	-	-
р. Вовча	м. Вовчанськ	06.04.2015	-	-	-
р. Уди	м. Харків	02.04.2015	азот нітритний	2	13,9
			азот амонійний	1	10,4
р. Уди	смт Есхар	08.04.2015	азот нітритний	1	14,7
р. Лопань	м. Харків	02.04.2015	азот нітритний	1	11,6
р. Харків	м. Харків	02.04.2015	-	-	-
р. Оскол	м. Куп'янськ	08.04.2015	-	-	-
Печенізьке вдсх.	смт Печеніги	15.04.2015	-	-	-
Червонооскольське вдсх.	с. Сенькове	16.04.2015	-	-	-
Червонооскольське вдсх.	с. Червоний Оскіл	16.04.2015	-	-	-
р. Берестова	м. Красноград	10.04.2015	-	-	-
р. Сіверський Донець	с. Огірцеве	06.04.2015	-	-	-

Гідрометеорологічними організаціями спостереження за станом забруднення поверхневих вод суші проводилися у червні 2015 року на території Донецької області – на 2 водних об'єктах в 3 пунктах, Луганської області – на 2 водних об'єктах в 2 пунктах та Харківської області – на 9 водних об'єктах в 15 пунктах (табл. 1).

За даними спостережень на водних об'єктах Донецької області виявлено один випадок ВЗ зі сполук мангану на рівні 10,0 ГДК; у Харківській області - 5 випадків ВЗ: один з азоту амонійного з максимальною концентрацією 10,4 ГДК, 4 випадки з азоту нітритного з максимальною концентрацією 14,7 ГДК. На водних об'єктах Луганської області випадків ВЗ поверхневих вод не зареєстровано.

Дніпропетровська область

Згідно з Програмою державного моніторингу у Дніпропетровській області у червні 2015 року відібрано 8 проб та виконано 264 вимірювання за гідрохімічними показниками та 6 вимірювань за радіологічними показниками. Контролювались водні об'єкти: Дніпродзержинське водосховище (1 створ), Дніпровське водосховище (4 створи), р. Інгулець (2 створи), р. Оріль (1 створ).

Санітарний стан зазначених водних об'єктів у межах Дніпропетровської області у червні 2015 року був стабільний і знаходився у задовільному стані. Інформації про надзвичайні та кризові ситуації на водних об'єктах Дніпропетровської області не надходило. Значних змін в якості поверхневих вод порівняно з червнем 2014 року не спостерігалось.

Таблиця 2. - Дані про водні об'єкти, пункти спостережень, дати відбору проб, випадки ВЗ в Дніпропетровській області.

Водний об'єкт	Пункт	Дата відбору проб, дата виявлення випадків ВЗ	Назва хімічної речовини, по якій зафіксовані ВЗ	Кількість випадків ВЗ	Максимальна концентрація ВЗ, в кратності ГДК
р. Солона	с. Новопавлівка	09.04.2015	сульфати	1	19,5
р. Самара	м. Ново-московськ	08.04.2015	сульфати	1	10,5
р. Оріль	смт Царичанка	06.04.2015	-	-	-
р. Інгулець	м. Кривий Ріг	20.04.2015	-	-	-
р. Вовча	м. Павлоград	08.04.2015	сульфати	2	16,0
р. Вовча	смт Васильківка	09.04.2015	сульфати	1	16,5
Дніпровське вдсх.	с. Карнаухівка	16.04.2015	-	-	-
Дніпровське вдсх.	м. Дніпродзержинськ	16.04.2015	-	-	-
Дніпровське вдсх.	м. Дніпропетровськ	16.04.2015	-	-	-
Дніпровське вдсх.	с. Лоцманівка	16.04.2015	-	-	-

У створах питних водозаборів перевищення нормативів за СанПіН № 4630-88 фіксувалося лише за показником ХСК (1,2 - 2,0 ГДК). Згідно з Методикою екологічної оцінки якості поверхневих вод за відповідними категоріями у пунктах спостережень у районі питних водозаборів (р. Дніпро, Карачунівське водосховища) вода характеризувалася переважно II класом 2-3 категорією – води перехідні за якістю від "дуже добрих", "чистих", до "добрих", "досить чистих".

У контрольних створах на р. Інгулець (с. Андріївка) та р. Оріль (смт Царичанка) перевищення за ХСК становило від 1,4 ГДК до 1,3 ГДК відповідно.

Гідрометеорологічними організаціями спостереження за станом забруднення поверхневих вод суші проводилися у червні 2015 року на території Дніпропетровської області – на 6 водних об'єктах, в 10 пунктах (табл. 2).

За даними спостережень на водних об'єктах у Дніпропетровській області зареєстровано 5 випадків ВЗ з сульфатів з максимальною концентрацією 19,5 ГДК;

Запорізька область

У червні 2015 року у межах Запорізької області відповідно до Програми державного моніторингу вод у 9 контрольних створах відібрано 9 проб поверхневої води та виконано 252 інструментально-лабораторних вимірювань за 28 гідрохімічними показниками якості води. За результатами лабораторного контролю встановлено, що гідрохімічний стан води мав сезонні зміни та сезонні коливання значень якісних показників, які в цілому відповідали нормативним значенням.

У створах питних водозаборів перевищення нормативів за СанПіН № 4630-88 фіксувалося лише за показником ХСК (1,53 – 1,63 ГДК).

Повідомлень про випадки погіршення епідеміологічної ситуації на водних об'єктах басейну Дніпра у межах області, а також інформації про надзвичайні та кризові ситуації на водних системах у зонах впливу Запорізької АЕС не надходило. Загалом, протягом зазначеного періоду спостережень техногенного впливу на водні об'єкти області не було виявлено.

Таблиця 3. - Дані про водні об'єкти, пункти спостережень, дати відбору проб, випадки ВЗ в Запорізькій області.

Водний об'єкт	Пункт	Дата відбору проб, дата виявлення випадків ВЗ	Назва хімічної речовини, по якій зафіксовані ВЗ	Кількість випадків ВЗ	Максимальна концентрація ВЗ, в кратності ГДК
р. Мокра Московка	м. Запоріжжя	20.04.2015	-	-	-
Дніпровське вдсх.	м. Запоріжжя	16.04.2015	-	-	-
р. Обитічна	м. Приморськ	08.04.2015	-	-	-
р. Лозуватка	с. Новоолексіївка	02.04.2015	-	-	-
р. Берда	с. Осипенко	08.04.2015	-	-	-

За результатами лабораторного контролю за якістю води та розрахунків за Методикою екологічної оцінки якості поверхневих вод за відповідними категоріями поверхневої води у червні

в зоні спостережень Запорізької лабораторії моніторингу вод відповідали II класу («добрі»), 2 – 3 категорії («добрі» та «дуже добрі»).

Гідрометеорологічними організаціями спостереження за станом забруднення поверхневих вод суші проводилися у червні 2015 року на території Запорізької області – на 5 водних об'єктах, в 5 пунктах (табл. 3).

За даними спостережень на водних об'єктах Запорізької області випадків ВЗ поверхневих вод не зареєстровано.